

Csatáné Bartha Irénke

Arcod vonásait

Suhognak már a kedves szárnyak,
hozzák a kikelet éltető melegét,
hogyan ibolyákkal szórja elénk
boldog ifjúságunk idejét.

Most a „hajdan volt” bűvöletében
lángra gyújt, titkokat elevenít,
s én újra bűvöleten nézem
arcodnak drága vonásait.

Számvetés

Estefelé a ház előtti kispadon
pipázó öregek üldögélnek,
ablakokban hunyorgó fények
sorsukra engesztelően néznek.

Arcuk goromba ág karmolta,
lelküket sokféle tüske tépte,
most hosszú útra indulnak,
batyujukkal Isten elébe.

Még fürkészőn szétnéznek,
mennyi harc, kín, keserű szenvedések,
csak kevéske boldogság volt életük része.

A szerelem s a rózsá dalukba bekötve,
gyötrelmek kíneservét hogy enyhítse,
s az utolsó stációhoz érve,
Uram, több tövis lelküket ne sebezze!

Felhőbe hanyatlik a Nap,
a régi láncok elszakadnak,
az élet törvénye szerint
a bánatkutak elapadnak,
és megkövülnek csendjeik...

Jelenléted

(Cseh Károlyra emlékezve)

Az asztalon golyóstoll,
mellette nyitott jegyzeted,
jelenléted tárgyakban folytatódik,
mintha egy élet utáni tárlat lenne.

Üres kávéscsésze, verstöredékek
árválkodnak a kietlen csöndben,
s az emlékek daktiluszokban
és míves metaforákban visszatérnek.

A halál hóvihara dúlt erre,
csend és magány találkozására,
s az emlékezés sötétjében
fuldokló gyertya remegő lángja...

Kint hópelyhek keringenek,
esélyeket latolgat minden,
megelevenednek a kontúrok,
mintha varázslat történne, mintha élne...

Vagy ez csak a léten túli tündöklése?
Feloldozást nyert s üdvözült nyugtalan lelke.

Szavak forgószeleiben

(Cseh Károly emlékének)

Üres szavak forgószeleiben
életünk sokféle kérdőjel keseríti,
szóárnyékban - borsodgeszti Éden-
a Csend akart játszó társad lenni.

Fényes füvekből raktál fészket,
csend szigetére száműzött madár,
tombolhat harsányan az élet,
nyugalmad lelkünkben fészkekre talál.

Körülfontatja magányod űző
hangos sereg, duhaj áradat,
beszédüktől lelkünkben csak az úr nő,
hozzád menekülünk: töltsék be fényteli
szavak.

Menyhei József

Pihenő a tónál

Verőfényes őszi délutánon, mikor már a nap csak a szépségét nyújtja; Zsolt magához vette a tizenhatost, a töltényövet, a bőrtarisznyáját meg az összes szükséges holmit, hogy elinduljon a tóra. Jó korán nekikészülődött, hogy legyen ideje szemlélődni.

A kocsi a pusztá szélén hagyta, nem akart vele tovább bajlódni, örült, hogy egy kis időre megszabadulhat tőle. Megindult a halom felé, aztán óvatosan átsettenkedett a rozoga fahídon, melyet már rég nem javított senki. A pásztor a gulyával átgázolt a tocsogós vízen, rajta kívül meg nem igen jár már itt más. A pusztá elnéptelenedett. Csak a gépek jelentek meg időnként egy kis látogatásra, és rövid idő alatt betakarította velük az ember a szénát, amit azelőtt napestig tartó izzadsággal tehetett meg.

Zsolt a Rókasziget felé tartott, ahol akácos, füzes csoportosuláson bakcsók, se-lyemgém és szürke gém kolóniák fészkeltek, jó meghúzódva a táj szívében. Tavaszszal járt itt utoljára. Akkor fedezett fel két függőcinege-fészket, melyeket lehajló fűzágakhoz hánccszálakkal szöttek gondos építőik. A mestermunkát sehogyan nem találta meg, így hát tudomásul kellett vennie, hogy a fészkek hiányoznak. Nyomokat nem talált már, de úgy sejtette, hogy emberi kezek ludasok a dologban. Látott már lakásokba díszként behurcolt fészkeket, melyeket tulajdonosaik mint a természetimádat bizonyítékát mutogattak.

Elindult a nyúlgát felé, ahol keskeny csapás jelezte, hogy időnként jár erre valaki. A nád jóval magasabb volt, mint ő, és vállmagasságban összeborult előtte, így folyvást terelnie kellett a buja növényzetet. Vagy 40 méterre talált egy kitaposott lőállást, de ahogy meglátta, hogy a csapás tovább folytatódik, ő is tovább ment rajta. 15-20 lépésnyire talált még négy állást. Az utolsóban még egy rossz hordó is hevert, ami alkalmasint a kifogott halaknak vagy ülőalkalmatosságnak szolgálhattott. Úgy hallotta, hogy orosz tisztek járnak ide.

Leült a hordóra, letámasztotta a fegyvert, a zsebébe nyúlt, és előhúzott egy szál cigarettát. Rágyújtott. Szeretett a szabadban dohányozni, mert itt nem maradt utána fullasztó a levegő, mint otthoni kis szobájában. A családjára gondolt, akiktől már jó ideje távol maradt, mert elszólította a munkája.

Nézte a vizet, a vízből kibukkanó ezüstösen csillogó halakat, hallgatta a csobbanásaikat, és arra gondolt, hogy mikor is fogja végre azt csinálni, amit nagyon szeretne. Tele volt tervekkel, amiket még nem adott fel, de valahogy még nem jöttek össze a dolgok. Kis fekete epizódok jutottak eszébe, és úgy érezte, hogy még idejében rájött arra, hogy a vállára nehezedő gondok kavarnak és befedik, mint

valami rejtelmes inkubátor, melynek ködös foszlányai kirekesztik a tisztánlátás jogától.

Vannak dolgok, amiket az embernek magában kell elintéznie, hogy sikerüljön megtisztulni a tegnaptól, és megújulva léphessen tovább – nyomta el magában a gondolatot.

Terjedelmes halastó vette körül, amelybe ártézi kutak táplálták a vizet, bár egyik – másik már kiadta a lelkét, és éppen hogy csak csordogált belőle az enyhén gázos lágy víz. A gondolataiból egy bölömbika hangja hívta vissza, akinek, ki tudja, milyen közölni valója akadt rejtett, magányos pihenőhelyéről.

A tőkésrécék hangja viszont sehonnan sem hallatszott, pedig itt fészkelőként is előfordultak. Ugyan hallott róla, hogy a nyáron csapatostul hullottak el a kolerától mégis úgy döntött, hogy ezen a helyen próbálkozik. Nem messze egy etető oszlop mintha hirtelen megnyúlt volna. Egy szürke gém telepedett rá, és mintegy jól megfaragott szobor, karcsú, hosszú testével folytatását adta a vízből kiálló tárgynak. Zsolt sajnálta, hogy nincsen nála távcső. Csodálta ezt a mozdulatlanságot a gémeknél. Hosszú idő telt el, míg a madara pózt változtatott. – Mereven előrenyújtott nyakát vállá közé húzta. Ahogyan a nap távozni készült, úgy elevenedett a határ. A közelben egy fácánkakas rikácsolva verte a nádat, aztán több más társa is bekapcsolódott a riadt társalgásba. Róka jár a közelben – gondolta Zsolt. A szürke gém is felemelkedett az oszlopról, és kimért szárnycsapásokkal, nyakát behúzva elevezett a távolba. Alkonyodott. Zsolt várta a récéket, de úgy látszott, az átvonulók most kikerülték ezt a helyet. Hanem a gémeke nagy egymásutánba szállingóztak a Tisza vonala felé, a Szeri-pusztá irányába. Az egyik nagyokat karrogva a feje fölött haladt, mikor eldőrdült a puska. A gém hátracsapta a fejét, mely hosszú nyakával a hátára csuklott, lábait felkapva, összerogyva, gombócként hullt alá a sűrű nád közé.

Sose lőtt még gémet, nem is vágyott rá, sőt szégyellte is volna mások előtt. A halastavon azonban lőtték őket. – Ahogyan a gémeke ritkították a halat, a halászok úgy gyéritették a gémet. Az idők viszont változtak, és változtak a lelkek is. Zsolt érezte, hogy kíváncsisága piszkálta fel ösztöneit, meg talán a récehiány, amiről mélyen érezte, hogy csak indok. Mikor megtalálta a gémet, lelkiismeretfurdalással vette kézbe a törekeny, pazar felépítésű testet. A madár lábán az ornitológia 76-os gyűrűje jelezte, hogy nem először van kézben. Zsolt érezte, hogy ezt a napot nem a nyári füllesztő, aszályos víz nélküli hőség rontotta el, és nem is a következménye, hanem ő okozta magának, mint már annyi mindent az életben.

Elindult ki a rét felé. Időnként nagyokat csobbant a víz – nagy a fickándozás még a pézsmavárak környékén – gondolta, és átvágott egy zombékoson, ahonnan a nedves puha rétre ért. Elég könnyen megtalálta a halőrök régi kunyhóját, ahol éjszakára tanyát akart verni. Mikor elkészítette szálláshelyét, még sokáig gondol-

kodott arról, akit szeretett. Jó lett volna összebújni vele, érezni a melegét, elúzi a magányt.

Aztán a vadásztársaira gondolt, akikkel holnap találkozni fog, és már előre örült nekik. Még érezte a víz mocsaras szagát, mellyel keveredett a dús növényzet illata. Enyhén fújdogált a szellő, mozgott a nádas, apró zörejjel verődtek össze a még zöld levelek. Susogó, mámoros hangon mesélt a világnak, szomorkásan dalolt, majd végtelen hullámvásba váltott, mintha misztikus lovak vágáltak volna a végtelenbe a bíborszín alkonyat kupolája alatt. A vadász, lecsukódott szemhéja mögött a tétova álomhatáron, érzelmek képei távolodtak, és mire páráként felszálltak, mintha valaki a tenyerén tartotta volna, mélyen elaludt.

Szt. Antal megkísértése (1995, linómetszet)

Magyar Gyuláné **Káprázat**

Hosszú, vagy rövid tér a világ!
Néz a Lélek, s egy résen belát;
Oda, hol fény van, s nincsen forma,
mintha a látás káprázat volna.
Utánzat a kép, virág, s a fák,
nem igaz, hogy fehér a virág.
Mert hamis, hamis az is,
utánzat vagy te tán magad is.
Itt minden csupa könny, csupa seb,
ha angyal járt itt, az is vétkezett.
Próbautazás! Visz a lépcső,
vonakodj attól, ami fénylő.
Aki átölel, folyondár az is,
hát vigyázz, mert rád tekeredik.

Morse jelek

Diókopogás, halk morzejelek;
én elmosott nyári glóriámba',
vörös-zöldes, bő lombruhámba',
beleremegek, és elképedek.
Szünetjelekkel pont, pont koppanását
hallom, és elengedem az ágot,
merev a selyme a zöld palástnak,
fekete szárnyú varjak járnak.
Az érés túlhaladott ideje,
az értelem veszi, a vér megáll,
zöld, illóolaj illatú ruhán,
motosz, old, a múlás száraz keze:
a Halál.

Mátyási József emlékezetére

„Verseim, amikor juttok szabadságra,
menjete el Magyar, és Erdély országra.”

Mielőtt elmúltak még a földi lázak,
versekkel üzentél a Magyar Hazának!
Tolladba szavakat a Teremtő adta,
azok ura voltál, s egyszerű parasztja.
Mélyről jött hangommal messziről idézlek –
(lelki rokon, kicsi, itt felejtett Lélek).
Hangodnak zenéjét, összegyűjtött mézét
vallom, és mívelem - én is, mesterségét.
Ki, ha imádkozik, azt hiszi, hogy versel,
megszólít, hív, tanít, szellemszerelemmel.
Míg te visszafelé, én a mába látok,
te álmodsz, én látok igaz valóságot.
Az álmod szebb vala, az enyém nehézkes,
mert az álmok szépek, de ha most felébredsz,
milyen verset írnál? Gyászéneket? vagy Dalt?
Látva, körülötted dőlni készül a part.
Erdők száraz fáján ott huhog a bagoly,
alkonyodik – s hallod: ember sír valahol.
A mának embere, ki magasba rakta,
mint madár a házat, s most házának rabja.
Míg hamis kincsekből börtönfalat ácsol,
még fogalma sincsen a szent szabadságról.
Maga tükrében az arcát se látja,
homályos szemével Istent se találja.
Már Lélek fényében onnan, tisztán látod,
hallgassa meg az Úr parasztiatyánkod;
mert a Teremtő, ha szólni hív valakit,
hatalmasat alkot: „Semmiből Valamit!”
Teljesítve kérést, igaz földi vágyat,
ahogy mondtad: „Áldás, Békesség e háznak”!

Bérczessy Lajos

Arcképvázlat irodalmi háttérrel

Sárközi Mátyás

Sárközi Mátyás Londonban élő magyar író, publicista, kritikus. József Attila-díjas. Molnár Ferenc unokája.

Ha „csak” ennyi lenne? Korántsem.

Ahogy elkezdődött, avagy a *Feljegyzések a zöld füzetből*

Raffai István a „bűnös”, a kitűnő *Horizont*, később *Új Horizont* veszprémi irodalmi folyóirat – sajnos már megszűnt – főszerkesztője. Rávette szerzőjüket a Londonból írásokat küldő Sárközi Mátyást, hogy korábbi feljegyzéseit gyűjtse össze, és adják ki kötetben.

Így született meg az előbb említett könyv.

A szerző így foglalja össze az indítást:

„A zöld füzet jegyzeteinek túlnyomó része korábban a veszprémi *Új Horizont*-ban jelent meg. Más feljegyzések a Magyar Rádióban vagy a BBC Magyar Adásában hangzottak el. Közölt e szövegekből a müncheni *Új Látóhatár*, a párizsi *Irodalmi Újság* valamint a budapesti *Élet és Irodalom*. Néhány írás korábbi lelőhelye a *Magyar Napló*, a *Magyar Hírlap* és a *Népszabadság*. Átvettem saját *Korok és Körök* című könyvemből is, de számos itt olvasható történet első közlés.”

Siker lett az alig 160 oldalas könyv. Az *Új Horizont* adta ki Veszprémben 2001-ben. Ezeröttszáz példányban. Ma már aranyért sem lehet kapni. Ez volt Sárközi Mátyás első Magyarországon megjelent könyve. Két rövidke méltatás a műről:

„A kritikusok rokonszenveztek az emigráció világából merített témákkal, karcolatokkal, az itthoni visszasságok karikírozásával. Dicsérték a szerző tömör, elegáns stílusát, könnyed mondatfűzését, választékosságát és finom humorát.” Más: „Éleslátását, a stílus eleganciáját, a megidézett személyek és helyzetek eredeti látatása egyaránt jellemzi az írást. Most látjuk, mennyire hiányzik Sárközi Mátyás nagyvonalúsága és finom iróniája a magyar irodalomból” (Osztoivits Ágnes, Magyar Nemzet)

Első találkozás

Színhely a Pinceszínház, apropó az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulója alkalmából meghirdetett emlékévben a produkció olyan alkotókat lá-